

Károssy Ágnes

Erkélyre, balkonra

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:
Szabadföldi dísznövénytermesztés

A követelménymodul száma: 2223-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-016-30

VEGETATÍV SZAPORÍTÁSÚ EGYNYÁRI NÖVÉNYEK.

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Az utóbbi években az egynyáriak közül az évtized utolsó éveiben a legnagyobb "karriert" talán az ámpolanövények futottak be. Ezek az egynyáriak rengeteg új fajtaival gazdagodtak, természetük, nemesítésük köre egyre szélesedett. Lámpaoszlopok, erkélyládák, teraszok, függőkosarak növényei. Ismerkedjünk meg az ivartalanul szaporítható egynyári dísznövények nagy csoportjával, az ámpolanövényekkel és néhány vegetatív módon szaporítható virágágyi egynyárral!

1. ábra: virágzó balkon

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. Ivartalan módon szaporítható egynyári növények jelentősége:

Egynyári növényeink egyre nagyobb teret hódítanak az erkély és balkonládák, függőkosarak, növénytartók díszítésében. Nyugat-Európából indult ez a beültetési mód, mára hazánkban is igen nagy népszerűségnek örvend, erre a célra kiültetett egynyári palánták száma évről évre nő. Teraszok, középületek, lámpaoszlopok díszeként nagy mennyiségben használják.

2. Csoportosításuk:

Vegetatív módon (ivartalanul) szaporítjuk azokat a növényeket, amelyek nem érlelnek magot vagy magról vetve az utódok nem adnak egyöntetű, a szülők tulajdonságait mutató állományt.

A vegetatív úton szaporítható egynyári növényeket két nagy csoportban tárgyaljuk:

1, Ámpolanövények

2, Virágágyba kiültethető növények.

2. ábra: *Lantana camara* (sétányrózsa) virágágyi kiültetésben

A virágágyba kiültethető, dugványozással szaporítható növények jelentősége kisebb.

Balkonnövények felhasználása:

A balkonnövények környezeti igény szerinti csoportosítása segít eligazodni, milyen helyre milyen növényeket válogassunk.

3. ábra: futómuskátli az egyik legkedveltebb ámpolnanövény

Napos helyet kedvelő, víz és tápanyagigényes virágjokkal díszítő növények:

Pelargonium peltatum (futómuskátli), Petunia Surfinia fajtacsoport (csüngő petúnia), Petunia Calibrachoa-fajtacsoport (dúsvirágú petúnia), Verbena Tapien-fajtacsoport, Verbena Temari-fajtacsoport (csüngő verbénák), Scaevola saligna /Scaevola aemula (legyezővirág), Bidens ferulifolia (balkon aranya, husánglevelű farkasfog).

Víz- és tápanyagigényes, levelükkel díszítő ámpolnanövények:

Glechoma hederacea "Variegata"(kerek repkény), Plectranthus forsteri (illatos kakassarkantyú), Helichrysum petiolare (kereklevelű szalmagyopár).

Félárnyékos helyet kedvelők:

Nemesia fruticans (vörösbegyvirág), Sutera cordata (bakopa), Lobelia erinus csüngő fajtái (csüngő lobélia).

A felhasznált fajokat két csoportra oszthatjuk:

Virágos fajok, amelyek legfőbb díszje a virág és **struktúra** fajokra, melyek lombjukkal díszítenek, kiegészítik, lazítják a beültetett kompozíciót.

Vegetatív módon (ivartalanul) szaporítjuk azokat a növényeket, amelyek nem érlelnek magot vagy magról vetve az utódok nem adnak egyöntetű, a szülők tulajdonságait mutató állományt.

Csoportosításuk:

virágágyba kiültethető vegetatív úton szaporítható egynyári növények

ámpolnanövények

3. Ámpolnanövények:

Jelentőségük: az utóbbi két évtized nagy népszerűséget hozott a futó típusú balkonra való ámpolnanövényeknek. Korábban igen népszerű futó muskátli és futó petunia mellett számtalan változatos alakú, színű növény került a nemesítők, termesztők és vásárlók érdeklődésébe. Komoly szerepet töltenek be a városok közterületek dekorálásában. Még egy kicsi erkély is alkalmas lehet arra, hogy tulajdonosa kicsi kertet varázsoljon magának. Erre kiválóan alkalmasak az ámpolnanövények.

4. ábra: közterületek lámpaoszlopait gyakran díszítik ámpolnanövények

Szaporításuk:

A kertészek napjainkban viszonylag kevés anyanövény állományt tartanak fenn. Dugványokat erre specializálódott korszerű üzemekkel rendelkező cégektől vásárolják. Ilyen cégek például: német a Kientzler, az izraeli Danzinger, FloriPro Services szervezeten keresztül több cég forgalmazza a dugványokat, virágmagokat (Syngenta).

A vásárolt dugványokat gyökereztetik és tálcákban forgalmazzák. Kedvelt mód, hogy már beültetett növénytartókat értékesítenek. A termesztők az ámpolna tartókba 3-3 vagy 5 db gyökeres dugványt ültetnek.

Ámpolnanövények nevelésének **technológiái**:

1. A kis növényeket októbertől decemberig 16–18 °C-on tartjuk tápdús közegben. Az első visszacsípés után a hőmérsékletet 5–8 °C-ra kell csökkenteni. A hőmérséklet csökkentése megelőzi a hajtások megnyúlását, kevés törpésítőszerrel kell használni, korai virágzás érhető el.
2. Januártól márciusig 16–18 °C-on tartjuk tápdús közegben. Az első visszacsípés után a hőmérsékletet 13–16 °C-ra csökkentjük.
3. Gyorskultúra: a növényeket március áprilisban hármasával 12-es cserépben neveljük elő, utólag ültetjük a növénytartóba. Nevelés visszacsípés nélkül, 13–16 °C-on. Törpésítőszer használata indokolt a megnyúlás elkerülése céljából. Ennek a technológiának a nagy előnye a rövid nevelési idő.

5. ábra: nevelés helye

Ápolási munkák:

Fontos a kellő bokrosodás érdekében a fejlődő növények hajtásainak visszacsípése, visszavágása. Vegyszeres törpésítésre szükség lehet. Könnyen kiszáradnak, gondos öntözést kívánnak.

Tartóedények: ámpolnanövények nevelésére alkalmas függőcserepek igen széles választékával találkozhatunk a piacon: mohával bevont erős lánccal felfüggesztett drót vagy léckosarak, műanyag, fonott kosár, kókuszrost. Fontos, hogy könnyű legyen, hiszen még a műanyag is beültetve is földdel és növénygel együtt súlyos. Lehet függőkosár, balkonláda.

Beültetés: egy faj vagy több faj is ültethető egy növénytartóba.

Nevelésük értékesítésig: a természetberendezésben felfüggesztve vagy esetleg asztalon neveljük.

6. ábra: ámpolnanövények az árudában

Tápanyagutánpótlás: vegetatív stádiumban nitrogén túlsúlyos műtrágyát használunk, hiszen ilyenkor a lombfelület növekszik. A virágbimbók megjelenése előtt kell átváltani kálium túlsúlyos műtrágyára, hogy kialakuljanak a virágok, és hogy a virágnylás tartós legyen. Borús, fényszegény időszakban is fontos a kálium a növények megnyúlásának elkerülése miatt. Napos, meleg időben több nitrogénre lehet szükség.

Ha nem már eleve tartóedényben nevelt, beültetett növényeket vásárolunk, készülhet beültetés palántákkal is.

Ámpolnanövények szaporítása:

A kertészek ma már zömmel vásárolják a sima dugványokat erre specializálódott korszerű üzemekkel rendelkező cégektől. A vásárolt dugványokat gyökereztetik és tálcákban forgalmazzák. Kedvelt mód, hogy már beültetett növénytartókat értékesítenek. A termesztők az ámpolna tartókba 3–3 vagy 5 db gyökeres dugványt ültetnek.

Nevelésük különböző technológiai módszerek szerint történik. Ápolási munkák: visszacsípés, törpésítés, öntözés, tápanyagutánpótlás, növényvédelem.

Szempontok: használhatunk azonos fajokat, vagy különböző fajokat, fajtákat. Ha különböző fajokat ültetünk össze fontos szempont, hogy azonos környezeti igényűeket ültessünk össze. Legyenek azonos növekedési erélyűek, ne nyomja el az egyik a másikat (ez gyakori hiba).

Fontos a színharmónia.

Élet a balkonon: a felfüggesztett növények egy kicsit más körülmények között élnek mint a kiültetettek. Kevés talaj áll rendelkezésükre, hiszen csak a tartóedény szolgáltatja a tápanyagokat. Rendszeres tápanyagutánpótlást kívánnak. Napfénynek, szélnek kitettek, gyorsan kiszáradnak, a rendszeres öntözés is hasonló jelentőséggel bír. Akár reggel és este is öntözni kell a növénytartóba kitett növényeket.

4. Virágágyba kiültethető, dugványozással szaporítható egynyári dísznövények

Dugványozás módja:

A szaporításhoz anyanövény állományt kell fenntartani. Az anyatöveket nyáron kiültetve vagy kirakva tartjuk, rendszeres ápolással, növényvédelemmel és szelekcióval egyöntetű, erős, egészséges anyató állományt hozunk létre. A dugványok szedését az anyanövényekről augusztusban, szeptemberben lehet kezdeni. A dugványozás általában árnyékolt növényházban tálcába, szaporítóládákba történik, ritkán asztalra. A szaporítóközeg tőzeg-homok keveréke. A megszedett dugványok 8–10 nap alatt 20–23 °C-on megy végbe. A gyökeres dugványokat cserépbe tűzdelik, 14–16 °C-on nevelik. Az előnevelt anyanövényekről szedik a dugványokat. Januártól ápriliséig lehet dugványozni, nevelése mint az egynyári palántáké.

Virágágyba ültethető, dugványozással szaporítható egynyári dísznövények:

- *Alternanthera amoena* (papagájvirág)
- *Coleus hybridus* (virágcsalán)
- *Helichrysum petiolatum*/*Gnaphalium lanatum* (kereklevelű szalmagyopár, gyopárvirág)
- *Iresine herbstii* (pelyvavirág)
- *Iresine lindenii* (évelő pelyvavirág)
- *Lantana camara* (sétányrózsa)
- *Pilea microphylla* (aprólevelű pilea, aprólevelű tűzérvirág)

- *Plectranthus forsteri* (illatos kakassarkantyú)

Vegetatív szaporítású ámpolanövények:

- *Bidens ferulifolia* (balkon aranya, husánglevelű farkasfog)
- *Felicia amelloides* (felícia, kék margitvirág)
- *Lantana montevidensis* (bíboros sétányrózsa)
- *Lobelia erinus* csüngő fajtái (csüngő lobélia)
- *Lotus berthelotii* (korallkerek)
- *Lysimachia congestiflora* (lizinka)
- *Mimulus aurantiacus* (ragadós bohócvirág)
- *Nemesia fruticans* (vörösbegyvirág)
- *Pelargonium peltatum* (futómuskátli)
- *Petunia Surfinia*-fajtacsoport (csüngő petúnia)
- *Petunia Calibrachoa*-fajtacsoport (dúsvirágú petúnia)
- *Plectranthus forsteri* (kakassarkantyú)
- *Sanvitalia procumbens* (heverő tömpevirág)
- *Scaevola saligna* / *Scaevola aemula* (legyezővirág)
- *Sutera cordata* (bakopa)
- *Verbena Tapien*-fajtacsoport
- *Verbena Temari*-fajtacsoport (csüngő verbénák)

Virágágyba kiültethetők szaporítása: A szaporításhoz anyanövény állományt kell fenntartani, erős, egyöntetű állományt létrehozni. A dugványok szedését az anyanövényekről augusztusban, szeptemberben lehet kezdeni. Nevelésük mint az egynyári palántáké.

5. Részletes ismertetés:

Vegetatív szaporítású ámpolanövények:

***Bidens ferulifolia* (balkon aranya, husánglevelű farkasfog)**

Származása: Közép-Amerika

Leírása: erőteljes növekedésű csüngő hajtású növény. Virágszíne sárga. Májustól a fagyokig virágzik.

Igényei: napos, félárnyékos helyet kedvel. Nagy a tápanyagigénye. Fagyérzékeny.

Termesztése: szeptember, október hónapokban szedjük a dugványokat. 8–10 °C-os hidegkezelés szükséges 4–6 hétig. Többszöri visszacsípés javasolt. Május közepén virágzó növényeket kapunk.

Fajták: 'Solire' fajtasorozat. 'Pirate's Gold': élénksárga színű. 'Pirate's Treasure': virágok közepe barna. 'Samsara': élénk sárga apró virágú.

Felhasználása: balkonra és virágágyba egyaránt ültethető. Gyakran ültetik futómuskátlival.

Felicia amelloides (felícia, kék margitvirág)

Származása: Dél-Afrika

Leírása: hazájában bokros cserje, a mi éghajlatunk alatt egynyáriként használjuk. Leveli élénk zöldek, átellenesek, tojásdadok. Kék virágú, vannak fehér és lila változatai is. Virágzási idő: májustól októberig. Átteleltethető.

7. ábra: *Felicia amelloides* (felícia, kék margitvirág)¹

Igényei: fagyérzékeny. Napfényigényes, virágai csak napfényen nyílnak. Vízigényes.

Szaporítása: hajtásdugványozással szaporítjuk.

Fajták: 'Blue Daisy.

Felhasználása: függőkosarak, balkonládák beültetésére használjuk.

Lantana montevidensis (bíboros sétányrózsa)

Származása: Uruguay.

Forrás: ¹<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/d4/Feliciaamelloides-mult.jpg>2010-08-16

Leírása: Virágzási idő áprilistól októberig. Virágszín: lila.

Igéneyei: hazájában cserje, a mi éghajlatunk alatt egynyáriként használjuk. Leveli tojásdadok, fűrészesek. Lila virágait ernyős virágzatban hozza áprilistól októberig.

Fajták: 'Hell': sárga.

Felhasználása: függőkosár, balkonláda beültetésére, valamint talajtakarónak is alkalmas.

Lobelia erinus (csüngő lobélia)

Származása: Dél-Afrika.

Leírása: csüngő fajták alkalmasak függőkosarakba. Ezek a fajták hosszú, lecsüngő hajtásrendszerűek, élénk kék színűek, bőségesen virágoznak.

Igéneyei: félárnyékos, védett fekvésű helyet kedvel.

Szaporítása: januártól március közepéig ültetjük a függőkosarakba a dugványokat, 3-5 darabot egy kosárba. Egyszeri visszavágás szükséges. 3-4 hónap alatt kapunk virágzó növényeket.

Fajták: 'Laguna' fajtasorozat.

Felhasználása: függőkosarak, balkonládák beültetésére használjuk, de virágágyba is kiültethető.

Lotus berthelotii (korallkerek)

Származása: Kanári szigetek.

Leírása: hazájában kúszó szárú évelő növény. Levele ezüstös, szára molyhos. Pillangós, 3cm-es virágai júniustól októberig hozza. Virágszín: vörös.

Igéneyei: érzékeny a kiszáradásra, de a túllöntözést sem szereti. Fagyérzékeny, teljes napfényt kedvel.

8. ábra: *Lotus berthelotii* (korallkeré)²

Szaporítása: hajtásdugványozással.

Fajták: 'Red Flash'.

Felhasználása: függőkosarak, balkonládák beültetése.

Lysimachia congestiflora (lizinka)

Származása: Európa, Ázsia, Amerika.

Leírása: Terülő hajtású növény. Leveli élénk zöldek, tojásdadok. Áprilistól júliusig hozza csomókban sárga virágait.

²Forrás:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Lotus%2Bberthelotii%2BIMGP5869.JPG>
G.jpg2010-08-16

9. ábra: *Lysimachia congestiflora* (lizinka)³

Igéneyei: nem fagyérzékeny. Napra vagy félárnyékba ültetendő.

Szaporítása: hajtásdugványozással szaporítjuk.

Felhasználása: balkonládába vagy virágágyba ültethető.

Mimulus aurantiacus (ragadós bohócvirág)

Származása: Kalifornia.

Leírása: hazájában örökzöld cserje. Levelei lándzsásak, mirigyesek. Áprilistól októberig virágzik, virágai tölcséresek, sárgák, narancssárgák, vörösek.

³ Forrás:): <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/ed/Malpighia2.jpg>2010-08-16

10. ábra. *Mimulus aurantiacus* (ragadós bohócvirág)⁴

Igényei: Igénytelen, a forróságot is jól tűrő növény. Fagyérzékeny.

Nemesia fruticans (vörösbegyvirág)

Származása: Dél-Afrika.

Leírása: 50 cm magasra növő növény, csüngő és felálló változatai is vannak. Virágszín: fehér, rózsaszín, kék. A fő virágzási idő után visszavágva másodvirágzásra is képes.

Igényei: kedveli a félárnyékos, árnyékos területet. Folyamatos vízellátást kíván.

Szaporítása: dugványozás.

Fajták: 'Blue Bird' kék szirmai vannak, a virág közepe sárga.

Felhasználása: virágágyi kiültetésre vagy balkonládába ültethető.

Pelargonium peltatum (futómuskátli)

Származása: Dél-Afrika.

⁴ Forrás: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Mimulus_aurantiacus.jpg2010-08-16

Leírása: talán e legkedveltebb, leginkább ültetett balkonnövény. Hajtásainak hossza 20–30 cm–1,5 m-ig terjedhet. Hajtásai vékonyak, gyengék, könnyen törnek. Levelei lédúsak, öt karélyosak. Virágai szimplák vagy teltek.

11. ábra: az egyik legkedveltebb ámpolanövényünk: futómuskátli

Igéneyei: napos, meleg helyen folyamatosan virágzik. Fagyérzékeny. Laza szerkezetű, tőzeges földkeveréket kívánnak. (Muskátli-föld).

Szaporítása: muskátli dugványokat is korszerű technológiával dolgozó szaporítóanyagot forgalmazó cégektől vásárolják a termesztők. A megvásárolt sima dugványokat gyökereztetik.

Szaporítása hagyományos módon: a szaporítás ideje július–augusztusban van, ekkor a hajtásnövekedés már nem olyan intenzív. Egészséges, ép, erős hajtásokból készítjük a dugványokat. Fontos, hogy használjunk virágzó hajtást szaporításra. A dugványokat 10–15 cm hosszúságúra vágjuk. A dugványok alsó részéről el kell távolítani a leveleket. Gyökereztető porba mártjuk a dugványok alját és az előzőleg földkeverékkel megtöltött ládába, cserepekbe tesszük. Fontos a rendszeres öntözés.

Fajták: szimpla 'tiroli' fajták: 'Snow Cascade': fehér, 'Lila Cascade': halványlila, 'Feuer Cascade': piros. Nagy, szimpla virágú: 'Blizzard' sorozat, telt virágúak: 'Amethyst': lila virágú, 'Maxime': piros. 'Rainbow' sorozat.

Felhasználása: balkonláda, növénytartók, kőedények beültetése.

Petunia Surfinia-fajtacsoport (csüngő petúnia)

Származása: hibrid.

Leírása: hajtásai mereven feltörőek vagy leomlóak, hajtásai 60cm–1 m hosszúak lehetnek, mirigyes szőrűek. A virágok a levelek hónaljában egyesével nyílnak. Illatuk kellemes.

Igényei: jól viseli a tűző napot és a meleget.

Szaporítása: január elejétől február közepéig ültetjük a dugványokat a függőkosarakba hármasával. Két visszavágás szükséges. Növekedésszabályozó használata indokolt (Alar):

Fajták: 'Blue', 'Red', 'Hot Pink', 'White'. Színkeverékekben is kaphatók.

Felhasználása: egyik igen kedvelt balkonnövényünk, növénytartók, függőkosarak, virágládák beültetésére használjuk.

12. ábra: Csüngő petúniák

Petunia Calibrachoa-fajtacsoport (dúsvirágú petúnia)

Származása: hibrid.

Leírása: a dúsvirágú petunia virágai kisebbek, (2–3 cm) hajtásai enyhén csüngőek, sűrűn elágaznak, enyhén szőrözöttek.

Igényei: jól tűri az erős napsütést. Napos, félárnyékos helyre ültessük.

Szaporítása: mint Petunia surfinia

Fajták: 'Burbundy', 'Violet'.

Felhasználása: függőkosarak, balkonládák beültetése.

Plectranthus forsteri (kakassarkantyú)

Származása: hazájában örökzöld cserje. Hosszan lecsüngő hajtású, jól bokrosodó, levelével díszítő növény. Leveli tojásdadok, szürkés zöldek, fehér foltosak. Virágai nem jelentősek. Csöves, mályvaszínű virágai vannak.

Leírása: fagyérzékeny.

Igényei: napos, félárnyékos helyen egyaránt díszít.

Szaporítása: februárba cserepezzük a dugványokat, 3–5 dugványt cserepenként. Egyszeri visszavágás szükséges.

Fajták: 'Marginatus'.

Felhasználása: függőkosár, balkonláda beültetésére főként virágzó növényekkel vegyesen.

Sanvitalia procumbens (heverő tömpevirág)

Származása: Mexikó.

Leírása: 25 cm hosszú hajtású, elfekvő vagy lecsüngő szárú növény. Leveli hegyes tojásdadok. Bőségesen virágzik áprilistól októberig, virágszíne sárga, virágai csillagszerűek. A virágok közepe sötétbarna, fekete.

Igényei: napfénykedvelő, sok napfényt és meleget igényel. Jól bírja a hideget, nem fagyérzékeny.

13. ábra: *Sanvitalia procumbens* (heverő tömpevirág) ⁵

Szaporítása: dugványok ültetése január közepétől, visszavágás szükséges. Érzékeny a kiszáradásra.

Fajták: 'Aztekengold'.

Scaevola saligna/Scaevola aemula (legyezővirág)

Származása: Ausztrália.

Leírása: hazájában élő növény. Hajtásai hosszúak, akár 80 cm hosszúságúak, korbácsszerűek. Esőnek ellenálló, gazdagon virágzó növény. Virága legyezőszerű. Virágszíne: lilás. Májustól szeptemberig virágzik.

Igényei: vízigényes, napfényes, félárnyékos helyen díszlik szépen. Könnyű, jó vízáteresztő talajt kedvel. Fagyérzékeny.

⁵Forrás:http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/0/00/Sanvitalia_procumbens_-_plant_%28aka%29.jpg2010-08-16

Szaporítása: a dugványozást január közepétől kezdhető. 2 visszacsípés szükséges. Vegyszeres növekedésszabályozás nem szükséges.

Fajták: 'Blue Wonder'.

Sutera cordata (bakopa)

Származása: Afrika.

Leírása: virágai ötszirmúak, apró fehér, lila vagy rózsaszín virágok díszítik. Nagyon sok virágot hoz. Májustól októberig virágzik. Lombozata dús, csüngő. Hajtásai 40 cm hosszúra nőnek.

Igéneei: jól tűri a hűvös időt. Napos, félárnyékos helye kedvel. Folyamatos virágzás párasabb, hűvösebb helyen biztosított, nagy forróságban a virágzás leáll.

Szaporítása: január elejétől március elejéig ültethetők a dugványok, egyenletes vízellátás és napfény szükséges.

Felhasználása: balkonládák függőkosarak beültetésére, főként vegyes beültetésnél.

Csüngő verbénák: Verbena Tapien-fajtacsoport, Verbena Temari-fajtacsoport

Leírása: egyik legnépszerűbb balkonnövény. Folyamatosan, bőven virágzik.

Igéneei: fagyérzékeny, közepes vízigényű, napfénykedvelő.

14. ábra: Csüngő verbéna

Szaporítása: korai értékesítésre már januártól ültethetők a dugványok függőkosaraként 1–3 növényvel. Gyökeresedés után egyszeri visszavágást igényel. Egyszeres növekedésszabályozást nem igényel.

Fajták: 'Scarlet': korán virágzó, élénkpiros színű. 'Pink Parfait' rózsaszín, 'Veraleña White': fehér.

Felhasználása: dézsák, függőkosarak, balkonládák beültetése, talajtakaróként virágágyba.

Virágágyba kiültethető, dugványozással szaporítható egynyári dísznövények:

Alternanthera amoena (papagájfű)

Származása: Brazília

Leírása: kb. 10 cm magas. Hajtásai a talaj felett elágaznak, tömött kis bokrot képeznek. Levelei aprók, lándzsásak vagy tojásdadok. A levélerek mentén rózsaszínre, vörösre színeződik a levél. Virágait a levelek hónaljában hozza, a virágok fehéresek, aprók, nem jelentősek. Virágzási idő július. A növény a levelével díszít.

Igénelei: napfényigényes, csak teljes megvilágításban színesedik megfelelően. Fagyérzékeny.

15. ábra: *Alternanthera amoena* (papagájfű)⁶

Szaporítása: hazánkban magot nem érlel, hajtásdugványozással szaporítjuk. Gyökeres palántákat május 10.-től ültetjük ki 15 x 15 cm-re.

⁶ Forrás: <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e8/AlternantheraAmoena.jpg>2010-08-16

Fajták: 'Rosea nana'.

Felhasználása: szőnyegágyak kiváló, nyírható növénye. Sor és tőtáv: 10 cm.

Coleus hybridus (virágcsalán)

Származása: Jáva szigete.

Leírása: magassága 15–75 cm magas, igen változatos színű levelével díszítő növény. Szára felfelé törekvő, négyszögletes, lédús. Színek: krémszínű, piros, rózsaszín, bordó és a zöld különféle árnyalatai. Virágai füzérvirágzatban kék virágok.

Igéneyei: közepes vízigényű. A levelek szép rajzolatát csak napos helyen őrzi meg.

16. ábra: *Coleus hybridus* (virágcsalán)

Szaporítása: dugványozással, a dugványokat januártól áprilisig vágjuk. A hajtáscsúcsok kicsípése fokozza a bokrosodást.

Károsítók: levéltetű, lisztecseke.

Fajták: 'Rainbow' színkeverék, 'Zitrone': sárga, 'Rosa': rózsaszín.

Felhasználása: vegyeságyakba, köedényekbe, szőnyegágyi kiültetésekbe használják. Térállás: 20 x 20, 30 x 30 cm. Cserepes növényként is értékesítik.

Helichrysum petiolatum/Gnaphalium lanatum (kereklevelű szalmagyopár, gyopárvirág)

Származása: Dél-Afrika

Leírása: hazájában évelő növény. 20–30 cm magas, elterülő szárú, levelei fehéres, ezüstzöldes, molyhosak. Levelével díszít.

Igényei: napfényigényes, de félárnyékban is szépen díszlik, de nem színesedik megfelelően. A talajra nem igényes, de a pangó vizet nem tűri. Közepes vízigényű. Fagyérzékeny.

Szaporítása: augusztusi dugványozással.

Fajták: 'Silver', 'Golden Beauty'.

Felhasználása: szegélynövényként és virágágyi kiültetésre alkalmas. Kiültetéskor térállás: 20 x 20, 25 x 25 cm.

Iresine herbstii (pelyvavirág)

Származása: Amerika

Leírása: Hazájában évelő növény. 20–40 cm magasra növekvő, felfelé törekvő szárú, bokrosodó növény. Levelek kerekdedebbek. A levelek és a hajtások különböző színűek. Virágai nem jelentősek. Levele a díszítőértéke.

Igények: napfényigényes, csak fényen színeződnek a levelei. Vízigényes, a tápanyaggal jól ellátott talajokat kedveli. Fagyérzékeny.

Szaporítása: hazánkban nem hoz csíráképes magot. Dugványozással, íz alatt megvágott dugványokkal. Visszavágható a jobb bokrosodás érdekében.

Károsítók: tripsz, takácsatka.

Felhasználás: szőnyegágyak jellegzetes növénye, jól nyírható. Nyírás nélkül szegélynövénynek, valamint színfoltképzésre alkalmas. Kiültetéskor a sor és tőtáv: 20 x 20, 25 x 25 cm.

Fajták: 'Aureoreticulata': levele zöld alapon sárgás foltos. 'Wallisii': fekete levelű, törpe növekedésű.

Iresine lindenii (évelő pelyvavirág)

Származása: Ecuador

Leírása: 20–40 cm magasra növekvő növény, hazájában évelő. Levelei keskenyek, lándzsásak, keresztben átellenesek, vörös alapon az ereket világos piros.

Igényei: fagyérzékeny, napfény- és vízigényes, tápanyaggal jól ellátott talajokat kedveli.

Szaporítása: vegetatív úton, hajtásdugványozással szaporítjuk. Május közepén ültetjük ki 15 x 15–20 cm-re.

Fajták: 'Formosa': sárga levelű bíbor sávokkal.

Felhasználása: virágágyai kiültetésre.

Lantana camara (sétányrózsa)

Származása: Dél-Amerika.

Leírása: hazájában élő növény. 30–120 cm magas. Szára szögletes, levelei keresztben átellenesek, édes tapintásúak, jellegzetes illatúak. Levelei fűrészszek, hegyes végűek, illatosak. A virágok a hajtásvégeken nyílnak bogernyőben. A virágok rózsaszínek, sárgák, pirosak. A virágzatokat gyakran kétféle színű virágok alkotják. Virágzási idő: júniustól szeptemberig. Termése sötétkék, bogyószerű csonthéjas termés.

17. ábra: *Lantana camara* (sétányrózsa)

Igények: napos, esetleg félárnyékos helyet kedvel. Melegigényes, közepesen szárazságtűrő. Fagyérzékeny. Tűri a városi klímát.

Szaporítása: 7–10 cm-es dugványokkal. Magvetéssel is szaporítható, hazánkban ritkán hoz csíráképes magot, és gyengén kel.

Károsítók: károsítója nem ismert. Teleltetésnél az üvegházi molytetű károsíthatja.

Felhasználás: Kiültetési anyagként, dézsás növényként is kedvelt. Alacsonyabb fajtákat virágágyba ültetik, a magasabbak dézsában kis fácskának nevelhető. Kiültetéskor a sor- és tőtáv: 25 x 25 cm. Cserepes növényként is értékesítik.

Fajták: 'Arlequin': rózsaszín és sárga a virága. 'Naide': fehér és sárga virágokat hoz, 'Goldsonne'.

Pilea microphylla (aprólevelű pilea, aprólevelű tűzérvirág))

Származása: Dél–Amerika.

Leírása: szétterülő növény, magassága 10–30 cm. Virága jelentéktelen. Levelével díszítő, pozsgás jellegű növény. Hajtásai aprók, levele kicsi. Fagyérzékeny. Hazájában évelő növény, a mi éghajlati viszonyaink között egynyáriként használjuk.

Igényei: fagyérzékeny, árnyék- és szárazságtűrő.

Szaporítása: nálunk magot nem hoz, hajtásdugványozással szaporítjuk. Bárhol vágva a dugványt, jól gyökeresedik.

Fajták: 'Variegata': fehér, vörös tarka levelű.

Felhasználása: szőnyegágyak, sírok növénye. Szegélynövényként valamint balkonládába beültetve is jól használható.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

1, feladat

Keresse meg az interneten a Syngenta cég balkonnövény ajánlatát!

(<http://www.syngenta-virag.hu/index.php>)

Válaszoljon a kérdésekre!

- Soroljon fel a tanult növényektől legalább 6–ot, amelyet szerepelnek az árajánlatban!

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

ERKÉLYRE, BALKONRA

- Milyen kiszerezésben, hogyan történik az értékesítés?

- Hány darab Petunia surfinia növény van egy tálcán?

- Milyen fajtákat tudna felsorolni Petunia surfinia fajtacsoportból? Írjon néhány példát!

- Mennyibe kerülnek a lobélia palánták darabja és tálcánként?

2. feladat

Keresse meg a Dobay kertészeti 2009/2010-es balkonnövény ajánlatát az interneten!

(<http://www.dobaykert.hu/2009-2010%20katal%C3%B3gus%20150%20dpi.pdf>)

Válaszoljon a kérdésekre!

- Hány féle futómuskátli (Pelargonium peltatum) fajtát kínálnak?

- Milyen virágzó balkonnövényeket termesztene? Soroljon fel néhányat!

- Milyen struktúranövényeket kínálnak? Soroljon fel néhányat!

1: _____

2: _____

3: _____

3. feladat

Végezze el a futómuskátli szaporítását dugványozással! Használjon gyökereztető port!

4. feladat

Nézzon utána, milyen gyökereztető porok vannak forgalomban! Ismertesse ezeket!

5. feladat

Ismerje meg tanára vezetésével vagy internet segítségével a törpésítőszereket! Hogyan használjuk azokat?

MEGOLDÁS

1. feladat

- Bidens ferulifolia (balkon aranya, husánglevelű farkasfog), Lobelia erinus csüngő fajtái (csüngő lobélia), Nemesia fruticans (vörösbegyvirág), csüngő petúniák, Plectranthus forsteri (kakassarkantyú), Sanvitalia procumbens (heverő tömpevirág), Scaevola saligna /Scaevola aemula (legyezővirág), Sutura cordata (bakopa), csüngőverbénák.
- Darabonként vagy tálcánként vásárolhatók a növények
- 126 db növény van egy tálcán.
- Surfinia® Amethyst, Surfinia® Baby Red with Eye, Surfinia® Blue, Surfinia® Burgundy, Surfinia® Hot Pink 05, Surfinia® Lime, Surfinia® Purple, Surfinia® Red, Surfinia® Rose Vein, Surfinia® Sky Blue, Surfinia® Victorian Yellow, Surfinia® White, Surfinia Mix (Purple, Hot Pink, Blue, White, Burgundy, Rose Vein)
- 110 Ft/db, 13860 Ft/tálca 126 növény van egy tálcán.

2. feladat

- közel 20 fajtát.
- Futómuskátli, futó petúnia, futó verbéna, fukszia, sétányrózsa, bakopa.
- Gleoma hederacea 'Variegata' (kerek repkény), Plectranthus forsteri (kakassarkantyú)

3. feladat

Feladat menete: a dugványokat egészséges, erős növényről vágja. Virágos hajtást ne használjon szaporításra. Dugványok mérete 10–15 cm-es legyen. A dugvány alsó részéről távolítsa el a leveleket. Mártsa gyökereztető porba. Jó vízelvezető földkeverékkel megtöltött szaporítóládába, cserépbe tegye a dugványokat 3–4 cm mélyre. Öntözze be a dugványokat.

4. feladat

A gyökereztető porok növényi hormont tartalmaznak.

INCIT 1 gyökereztető por muskátli, krizantém, gerbera számára, INCIT 2 gyökereztető lágyszárúakhoz.

5. feladat

A törpésítő szereket a palánták megnyúlása ellen használják. Hatásukra a növény zömök marad. Alar: csökkenti a növényi sejtek méretét, megrövidíti a szártagokat. Az eredmény több elágazás és több virág. Cycocel: hormonhatású, a hosszanti növekedést gátolja. A szereket az előírt koncentrációban kipermetezik a növényekre ügyelve, hogy magas hőmérséklet, erős napfény mellett perzselést okozhat.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. feladat

Mely növényeket szaporítjuk ivartalan módon?

2. feladat

Hogyan csoportosítjuk a vegetatív módon szaporítható egynyári dísznövényeket?

3. feladat

Melyek az ámpolnanövények és melyek a virágágyi kiültetésre alkalmasak?

- 1, *Bidens ferulifolia* (balkon aranya, husánglevelű farkasfog)
- 2, *Lantana camara* (sétányrózsa)
- 3, *Lantana montevidensis* (bíboros sétányrózsa)
- 4, *Alternanthera amoena* (papagájvirág)
- 5, *Iresine herbstii* (pelyvavirág)
- 6, *Sanvitalia procumbens* (heverő tömpevirág)
- 7, *Scaevola saligna* / *Scaevola aemula* (legyezővirág)

8, Coleus hybridus (virágcsalán)

9, Nemesia fruticans (vörösbe gyvirág)

10, Petunia Surfinia-fajtacsoport (csüngő petúnia)

Ámpolanövények: _____

Virágágyi kiültetésre: _____

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Vegetatív módon (ivartalanul) szaporítjuk azokat a növényeket, amelyek nem érlelnek magot vagy magról vetve az utódok nem adnak egyöntetű, a szülők tulajdonságait mutató állományt.

2. feladat

A vegetatív úton szaporítható egynyári növényeket két nagy csoportban tárgyaljuk:

1, Ámpolanövények

2, Virágágyba kiültethető növények.

3. feladat

Ámpolanövények: 1, 3, 6, 7, 9, 10

Virágágyi kiültetésre: 2, 4, 5, 8

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Dr. Nagy Béla: Egynyári virágok Mezőgazda Kiadó, 1991

AJÁNLOTT IRODALOM

Dr. Orlóczy Iászló: Dísznövénytermesztés I. Agrárszakoktatási Intézet, 2001

Balázs Erzsébet–Dede Géza: Pompázó virágoskert Megapress 2000 Kft. 2005

Balázs Erzsébet, Boros Anikó, Hajdú Zsuzsanna, Henn Iászló, Kiss Marcell, Nagy Árpád, Szabó Péter, Szijártó Péter, dr. Váczi Imréné, Zsoldos Márton: Nagy dísznövénylexikon Pannon–Literatúra Kft. 2008

Max Kirschner: Kert a balkonon és a teraszon Budapest, 2003

A(z) 2223–06 modul 016–os szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 622 01 1000 00 00	Dísnövénykertész
33 622 01 0100 31 04	Szabadföldi dísnövénytermesztő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató